

De manifestos per la diversitat i necessitats lingüístiques

JORDI ORTIZ DE ANTONIO

Quan a l'Estat espanyol es publica un manifest o un article a favor de la diversitat lingüística interna, com el que acaba de publicar el Seminario Multidisciplinar sobre el Plurilingüismo en España («*España plurilingüe*»), sempre és necessari fer-ne una lectura entre línies atesa la ideologia lingüística que desprèn l'Estat nació.

Espanya és un estat immensament ric en termes de diversitat lingüística. Prop del 45% de la població espanyola resideix en un territori amb llengua cooficial. Però és un estat profundament pobre en cultura de promoció d'aquesta riquesa lingüística. Que se'ns presenti, ara, un manifest que defensi la riquesa lingüística de l'Estat no deixa de provocar desconfiança.

El manifest és clarament idealista: una Espanya unida al llarg del temps gràcies a les seves comunitats lingüístiques. «La diversidad en la unidad», en deien. El supremacisme de la llengua castellana es remunta a molts segles enrere, així com la seva imposició colonial i estatal, però també vénen d'antic els processos de minorització lingüística de les llengües no castellanès: des del punt de vista de la denominació lingüística (aragonès i asturianolleonès com a «dialectes històrics del llatí», el foment de la segregació lingüística del valencià...), de la ideologia (el castellà com a llengua universal) i del seu ús.

Però no és d'això que vull parlar, sinó dels fets. El manifest es queda en paraules, en un eslògan, en paper moll, sense propostes efectives de promoció i difusió lingüístiques ni memòria econòmica per a fer-ho viable. Ens falten fets, no paraules. Però quins fets?

El fonament de la «normalització lingüística», el paradigma sociolingüístic imperant en les comunitats lingüístiques minoritzades de l'Estat, es basa en el fet de portar aquestes llengües a la «normalitat», és a dir, al seu ple ús social. Si volem augmentar els àmbits d'ús de les llengües de l'Estat no serveixen propostes de revitalització lingüística de Fishman, ja no serveixen els processos de bilingüïtzació. El bilingüïsm social és una utopia, és un xoc i una lluita constant entre una llengua dominant i una llengua dominada.

Una llengua sobreviu per l'ús social, el prestigi lingüístic i la política lingüística que té al darrere. No es pot potenciar el prestigi d'una llengua amb polítiques que es limitin a fomentar la promoció del seu ús. En un món

globalitzat, la política lingüística ve donada per l'increment de la demanda.

El que cal és crear necessitats d'ús de la llengua. En un model capitalista i de consum com el que tenim, les bondats de la «convivència bilingüe» i la «promoció» són paper mullat. Per a vendre un producte i crear-ne una demanda cal una necessitat de consum. Per a normalitzar una llengua i potenciar-ne l'ús i la transmissió intergeneracional calen necessitats comunicatives.

Normalitzar una llengua és dotar-la de nous àmbits d'ús: crear-ne necessitats és dotar-la de discriminació positiva i fer-la vehicular i preferent en la societat i els pilars bàsics de la política lingüística (escola, mitjans de comunicació i Administració pública). Crear-ne necessitats és fent-ne un requisit. Tot fent-ne un requisit es crea un filtre social o laboral, econòmic, que passa necessàriament pel coneixement d'aquesta llengua. Un coneixement que, d'altra banda, porta a l'ascens social.

Una llengua que permet l'ascens social és una llengua amb bona salut i amb bona transmissió lingüística. L'anglès, l'espanyol o el francès són llengües majoritàries i amb bona salut perquè han estat capaces de fer-hi canalitzar la cultura de l'ascens social, la possibilitat de trobar feina. S'han tornat no solament necessàries, sinó imprescindibles.

Una llengua que no és necessària per al benestar social és una llengua patrimonial i folklòrica condemnada al fracàs i a la mort lingüística. Una llengua que basa la seva existència en la música tradicional, els cants populars, les danses o les festivitats antropològiques és una llengua sense futur. És una llengua vista com a «innecessària» o merament «patrimonial»: el record romàntic d'un temps antic que, tanmateix, defineix la comunitat lingüística. És aprendre-la per curiositat, per «lligar-se a la terra», per recordar qui som, sense finalitats comunicatives reals. Element pur d'una identitat que s'expressa en la llengua dominant.

Que el manifest digui que el castellà «és cosa de tots» i que les llengües no castellanès són «elements del patrimoni espanyol, que mereixen especial respecte» és cinisme i paper moll. Calen fets. Sense fets és condemnar aquestes llengües (en menor o major grau) a la seva regionalització. ♦